

ČADNON MURRI MEAHCIS

KARIN SVEEN • SÁMÁS: INGER-MARIE OSKAL

SOAI EABA MUITALAN OKTIIGE. Dušše soai diđiiga. Dat lei sudno čiegusvuolta. Lei hui gelddolaš go dat lei dušše sudno čiegusvuolta. Nu šattai čiegusvuolta vel eambo čiegusin.

Sus lei gođabuser ja vuolpu ja lei juo heaitán gahpira ja ledje golbma vuoktanálu čikŋan. Olbmás ledje alit buvssat ja fáhcat gieđas.

Lei beaivvádat ja guosat haksojedje nu go guosat dahket. Vuovddis lei ain muohta, ja muohta galmmistii sáppáhiid čađa, muhto lei liikká oalle báhka ullobuseriin. Gotkkat ledje juo giđđudišgoahtán, ja ruohtadedje duohkot deike miehtá gotkkabeasi.

Soai leigga jođus gálbberássebáikái, ja de fertiiga vuos mannat vuovddi čađa, guolbana rastá ja Guolbbaseašádjá meaddel, gii ii luoitte iežas eamida olbmuid sisa ja gii goddá bussáid láđus, ja Boares-Hildá meaddel geas lea dušše okta vuolpu, iige nuola idjiige dan ja geas eai leat bánít ja gii álo čohkká siste ja lea hui juhki.

Dakko guhkás soai galggaiga mannat.

Soai vácciiga sivvadit, geahčaiga njuolga ovddos ja geahččaleigga leat nu jaskadat go vejolaš. Jus viehkaba, de soaitá soamis rohkkáhit sudno. Dego beatnagat lávejit. Muhto ii doppe oidnon oktage olmmoš, iige gullon mihkkege.

- Guolbbageašáddjá dáidá leat viesus fákteme eamidis.
- Son ii leat várálaš, muhto eamit gal vissa lea dájaskan.
- Mo de jus Guolbbageašáddjá luoitá su luovos?

Nieiddaš šlavgilii oaivvi. Soai guoraiga bálgá beallesevdnjes vuovdá, gos lei hui njáhcu. Soai čalggaga muohttagii, muhto lávkkuiga viidáseappot. Soai fertiiga beassat nuppi beallái vári, meaddel rávddi gii lea hui nárvas ja giedat nu čáhppadat – doppe lávejit šaddat gálbberásit.

Muohttagis vuhttojedje lottit ja riebanat ja ealggat, ja doppe ledje ealggaid ja ruoigguid gáhkirat. Bártnáš dohppii ovttá, áigahaš goikan gáhkira. Vuovderavddas skeike guokte skire. Dat loktaneigga soagis ja girddášeigga duohkot deike, dego riidaleame livččiiga, muhto dan gal eaba dáidán, soai han leaba guimmežagat.

Eaba soai jietnadan olus, bisáneigga duollet dálle guldalit mii meahcis gullo. Muorat šuvve ráfálaččat, ja soai vácciiga viidáseappot. Gulaiga dušše iežaska sáppáhiid stuhčama soavlli čađa. Dađi mielde go lahkonišgođiiga, de viimmaiga eambbo ahte eambbo ja go loahpas olliige eret vuovddis ja soavllis de viegalávkái čuovvuleigga goike bálgá vulos guvlui. Bođiiga njuolga dan báikái gos gálbberásit šaddet, nu go diibmá ja álo leat šaddan lahka. Soai rokkaiga goabbatge šattu bajás, oktan ruohttasiiguin.

- Gilvván eadnái, logai nieiddaš.
- Mun maid gilvván eadnái, logai bártnáš.

De leigga geargan, ja vázzáiga iežaska luottaid mielde ruovttoluotta. Lei oalle báhkka goargnut vusto ovdal go fas olliiga bajás, gos lei gálloseabbo. Juolggit ledje čáhcin bivastuvvan sáppáhiid sisa, beaivváš guovlladii muorragierragiid čađa, dušše seakka čuovgasuotnjarat olle eatnamii daid suhkkes guosaid gaskka. Fáhkkestaga bisánii bártnáš nu roaftá ahte nieiddaš duolmmastii su jozzagii.

Garjá rágádii. Ja stuora oaksi lihkkasii. Seanášmuohta gižai julggiid vuolde.

- Viehkaleadnu!

Ja soai viehkaleigga! Váibmu julkkii gitta suorbmagežiide.

- Gii lei? čurvii nieiddaš.
- Åge ja Lyder, ale jorgal, soai joksaba!

Ja Lyder vel, geas ii leat čelččen. Su giehta lea nu issoras!

Soai eaba nagodan báhtarussii beassat. Stuora bártni guovttos jovssaiga ja bisseheigga sudno.

- Vuoi, dát bárrasássa go leage dáppe suoládeame olbmuid gálbberásiid!

Åge ravgii rási nieiddaža giedđain ja Lyder ges bártnážis. Nieiddaš ja bártnáš dušše čuoččuiga das. Soai eaba soaitte cápmahallat jus jeagadeaba duon guovtto. Nieiddaš lei stirdon, garjját ráhko, muhto son ieš ii nagodan huikkádit, iige oktage livčče goitge gullan su.

– Moai dáide duon snuolgačivgga váldit, logai Lyder ja gaikkihii bártnáža iežas lusa dainna ilgadis čelččengiedain.

– Jus muitaleahkki, de moai godde dudno, logai Åge.

Stuora bártnit gesiiga su mielde, guossavuovddi čađa beaivvi ovdii, muhtin beazi lusa man vuolde lei gotkkabeassi.

– Ja dál galggat nuoladit! logai Lyder.

Bártnáš ii lihkkasan ge, muhto gatnjalat golgagohte ja njálbmi ruibbagii ja son čierui áibbas jávohaga. De viehkali nieiddaš! Leabastii vuovddi sisa. Åge bijai manŋái ja sálvvai gitta su busersealgái. Son dollii iežas stuora gieđa nieiddaža njálmmi ovdii ja gesii su ruovttoluotta. Nieiddaš balai ahte son jápmá. Olbmot han sáhttet dušše jámestit. Okta áddjá goit lei čuoiggadettiin jápmán lahtu ala. Nu sáhtta geavvat. -Ráhkis Ipmeláhčči, sádde eatni deike, mun nu balan, mun jámán dál. Ipmeláhčči, veahket, manne ean beasa goasse leat ráfis!

Lyder lei nuolahišgoahtán bártnáža, busera, báiddi, buvssaid, vuolildusbuvssaid; buot bálkkui eatnamii guhkes beahceruohttasiid ala mat ledje oaidnit dego várálaš gearbmašat mat áigot eallinaga borrat sudno. Dál lei bártnáš áibbas álás, vuovttat visot lurffágan ja ámadadju áibbas ruoksat ja liikki áibbas vielgat ja gatnjalat golge bisánkeahtta. De son huikigođii jápma gielain ja Lyder čanai čeabetliinni su njálmmi ovdii.

– Dá lea báiddi, logai Åge ja rohttii ozas guhkes bátti man bálkestii Lyderii seammás go nuppi gieđa ain doalai čavga nieiddaža njálmmi vuostá.

De loktii Lyder bártnáža ja gesii su gotkkabeasi lusa, vaikko bártnáš čievččadii ja čorpmái ja gaccodii Lydera nu ahte bivastagat vel riššo ja ieš doarggistii dego lasta.

Lyder bálkestii su gotkkabeassái ja čatnagođii su beahcemáddagii gitta, nu čavga ahte liikki bullágii báttiid gaska.

- Doala nieidačivgga gitta, logai Lyder.
- Dál galgá su irgi šaddat gotkkabiebmun!

Nieiddaš oinnii ahte gotkkat ruohtadišgohte bártnáža julggiid mielde bajás čoavjái, giedaide, čeabehii ja su vilges liiki ruvssodišgođii ja sus beasadedje cissat ja su biktasat ledje bálkestuvvon miehtá daid gearpmašruohttasiid ala ja Åge ja Lyder čeargguiga: - Geahča su cihpa, dál gal gotkkat borret vel dan nai!

Nieiddaš dušše čuoččui das, iige fuobmángo ahte su njálmmi ovddas ii lean šat giehta, ovdalgo stuora bártnit rabaiga buvssaid ja manaiga gotkkabeasi lusa ja gožžagođiiga bártnáža njeaiga, su ámadadjui ja čoavjái nu ahte dušše šnjoarai ja rišai ja haksogođii guohca hádja, ja ieža eaba jienádan sáni ge. Åge doajestii soahkerissi ja de jurddašii nieiddaš ahte dás ii leat eará go jápmit geaidnu, iige son gullan iežas huikasiid ja su čalmmit čáhco nu ahte oinnii guovttegeardánit ja golmmageardánit go soai huškkuiga ja spihččiige bártnáža unna gorudačča nu ahte su čalmmit vielgájedje dego lummalámpá čuovggat bohtanan ámadajus.

Lyder ja Åge bođiiga su lusa ges, hoiggadeigga ja čievččastalaiga su duohkot deike ja dajaiga:

- Jus muitalat oktiige, de moai godde dudno okte vel!

Ja de viehkaleigga. Boagusteigga jiena jávohaga ja jávkkiheigga.

Sus eai lean jurdagat, sus eai lean juolggit, jus eai lean giedat, sus ii lean jietna, sus ledje dušše čalmmit go doamihii muorramáddagii. Son duolmmadii dego jalla go balai ahte gotkkat bohtet su nai ala ja gaikugođii bátti ja bunccardii

čuolmmaiguin dassá loahpas gávnnaid báddegeaži ja viehkagođii beazi ja gotkkabeasi birra, gárgii ja gárgii dassá bártnáš beasai luovos. Bártnáš gahčai dasa gotkkabeassái, ii ge lean oaidnit iežas láhkái šat ja nieiddaš gesii su eret das ja loktii su julggiid ala ja čovddii čeabetliinni su njálmmi ovddas ja čárvii dan čoahkkái ja sihkkugođii dainna gotkkaid eret sus.

Bártnáš lei oaidnit dego livččii buollán. Son lei oaidnit dego biergu. Bártnáš huikkii nu alla jienain ahte nieiddaš balai su jiena luoddanit, ja jáhkii ahte buot meahcceeallit vašáskit ja bohtet dohko fallehit ja duolbmut sudno jámas. Muhto ii oktage bohtán. Ii mihkke dihtton, beaivváš báittii ja muohta vielgái ja bártnáš huikkii ja nieiddaš huikkii ja sihkui ja sihkui bártnášis gotkkaid eret. Muhtin gotkkat deahpánedje liikái gitta ja nieiddaš gárvvuhii bártnáža. Bártnáš ii nagodan vázzit, ii nagodan jietnadiid maidege, son doarggistii ja čierui ja liikki lei ruoksat dego varra ja čalmmit vielgadat dego muohta ja nieiddaš doalai su bajás ja bártnášis heanđái oaivi su bealji vuostá ja son holvvui dego meahcceealli.

BARGOBIHTÁT

ULBMIL: vásihit ja ovddidit empatiija

OVDAL LOHKAMA:

1. Maid muitala muitalusa bajilčála?
Čále veaháš dan birra maid don jáhkat dáhpáhuvvá?

LOGADETTIIN:

1. Čále ja muital makkár dovddut nieiddas ja gánddas leat?
2. Vállje doahpagiid teavsttas ja spellet ceahkis bingo dain

MANŃÁ LOHKAMA:

1. Muitalehket njálmmálaččat man birra dát muitalus lei.
2. Dahket sárggusráiddu muitalusas.
Geavahehket dasa omd creaza.